

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov **1/ Ing. R. Z.**, bývajúceho v Č., **2/ E. Z.**, bývajúceho v Č., **3/ Ing. A. Z.**, bývajúcej v Č., zastúpených JUDr. M. A., advokátom so sídlom v B., proti žalovanému **M. N.**, bývajúcemu v Č., **o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam**, vedenej na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 7 C 64/2004 a následne na Okresnom súde Pezinok pod sp. zn. 4 C 874/2008, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava III z 13. novembra 2007 č.k. 7 C 64/2004-77, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky **z r u š u j e** uznesenie Okresného súdu Bratislava III z 13. novembra 2007 č.k. 7 C 64/2004-77 vo výroku o náhrade trov konania a vec v rozsahu zrušenia vracia Okresnému súde Pezinok na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava III uznesením z 13. novembra 2007 č.k. 7 C 64/2004-77 konanie o určenie, že žalobca 1/ je spoluvlastníkom v 1/2, žalobca 2/ je spoluvlastníkom v 1/4 a žalobkyňa 3/ je spoluvlastníčkou v 1/4 nehnuteľností zapísaných v k.ú. Č. a to parcely č. X. o výmere X. m², parcely č. X. o výmere X. m², parcely č. X. o výmere X. m², parcely č. X. o výmere X. m², parcely č. X. o výmere X. m² a parcely č. X. o výmere X. m² zastavil; žalobcom 1/ až 3/ uložil spoločne a nerozdielne povinnosť zaplatiť žalovanému trov konania 42 042,-- Sk k rukám právneho zástupcu žalovaného, do troch dní od právoplatnosti uznesenia. V odôvodnení uviedol, že na základe dispozičného úkonu žalobcov, ktorí vzali žalobu v celom rozsahu späť, bolo konanie podľa § 96 ods. 1 až 3 O.s.p. zastavené. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 146 ods. 2 vety prvej O.s.p., keď vychádzal z procesného zavinenia žalobcov na zastavení konania v dôsledku späťvzatia žaloby. Žalovanému priznal náhradu trov konania spolu vo výške 42 042,-- Sk pozostávajúcu z vynaložených nákladov za

právne zastúpenie advokátom v súlade s vyhláškou č. 163/2002 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb za 5 úkonov právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, zaobstaranie dokladov na S. K. v P., obstaranie súdnych rozhodnutí z Národného archívu v B. a podanie odvolania proti predbežnému opatreniu), t.j. 4 x 9 150,-- Sk a 1 x 4 718,-- Sk, režijný paušál 5 x 143,-- Sk, vychádzajúc z hodnoty nehnuteľností 435 689,-- Sk stanovenej znaleckým posudkom č. 147/2004.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky na základe podnetu žalobcov 1/ až 3/ podal proti tomuto rozhodnutiu v časti o náhrade trov konania mimoriadne dovolanie. Navrhol rozhodnutie v napadnutej časti zrušiť a vec v rozsahu zrušenia vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie z dôvodu, že konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p.). Poukázal na to, že rozhodnutie o náhrade trov konania (rovnako ako rozhodnutie vo veci samej), musí byť preskúmateľné, musí byť z neho zrejmé akými úvahami sa súd riadil pri rozhodovaní a z čoho vychádzal (§ 157 ods. 2 O.s.p.). Použitý právny predpis a spôsob výpočtu odmeny právneho zastúpenia súdom prvého stupňa nie sú správne a úplné. Do súdneho spisu nebol doložený znalecký posudok, z ktorého vyplývala cena sporných nehnuteľností, použitej súdom pri výpočte výšky odmeny za jeden úkon právnej služby. Úkony právnej služby boli vykonané za účinnosti vyhlášok o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb č. 163/2002 Z.z. a č. 655/2004 Z.z. Výška priznanej náhrady trov konania 42 042,-- Sk nesúhlasí s dôvodmi uvedenými v uznesení; matematicky by za uvedené úkony právnej služby mala byť priznaná náhrada trov 41 890,-- Sk, t.j. 4 x úkon á 9 150,-- Sk, 1 x úkon á 4 718,-- Sk, 5 x paušál á 143,-- Sk. Úkony uvedené vo vyúčtovaní trov konania právnu zástupkyňou žalovaného (č.l. 69 spisu) uvedené pod bodom 3 až 5 a prvá porada s klientom majú charakter úkonov súvisiacich s prípravou právneho zastúpenia žalovaného, ktoré boli uplatnené v bode 1 vyúčtovania ako „prevzatie a príprava vecí“ v zmysle § 16 ods. 1 písm. a/ vyhlášky č. 163/2002 Z.z. Výška vyúčtovaných a uplatnených trov konania žalovaným nie je správna; správna výška 1 úkonu právnej služby je 9 007,-- Sk (6 650,-- Sk + 1 % zo sumy prevyšujúcej 200 000,-- Sk, t.j. 2 357,-- Sk, spolu 9 007,-- Sk namiesto uplatnených 9 150,-- Sk); rovnako nesprávne bol účtovaný aj režijný paušál (143,-- Sk), ktorý v roku 2004 bol 136,-- Sk a v roku 2005 vo výške 150,-- Sk. Ak by sa pri vyčíslení trov právnej služby vychádzalo z hodnoty veci 435 689,-- Sk, jej výpočet by bol nasledovný: 1. úkon: prevzatie a príprava z 10. mája 2004 - 9 007,-- Sk a paušál 136,-- Sk, 2. úkon: odvolanie proti

predbežnému opatreniu z 13. mája 2004 - 9 007,-- Sk a paušál 136,-- Sk, spolu trovy právnej služby 18 286,-- Sk.

Žalovaný vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora Slovenskej republiky poukázal na náročné zabezpečovanie dôkazných materiálov z obdobia komasácie potrebných v konaní na jeho obranu. Právny zástupca žalovaného navštívil dvakrát archív v M., trikrát Národný archív v B., jedenkrát S. K. v P., štyrikrát S. K. v S., archív G.. K určeniu hodnoty nehnuteľností žalobca dal vypracovať znalecký posudok č. 147/2004 v konaní pod sp. zn. 20 C 64/2004. Vyčíslené trovy právneho zastúpenia zodpovedajú výsledkom vynaloženého úsilia.

Žalobcovia sa nevyjadrili k dôvodom mimoriadneho dovolania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že tento opravný prostriedok podal včas generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243g O.s.p.) na základe podnetu účastníkov konania (§ 243e ods. 1 a 2 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. a § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je opodstatnené.

V zmysle § 243f ods. 1 O.s.p. môže byť mimoriadne dovolanie podané iba z dôvodov, že a) v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b) konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c) rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom mimoriadneho dovolania, ale i v mimoriadnom dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako boli v mimoriadnom dovolaní označené, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané

v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na posúdenie dovolacích dôvodov uvedených výslovne v mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky, ale sa zaoberal aj otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O.s.p. O vadu tejto povahy ide vždy vtedy, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c) účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f) účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g) rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Žiadna z väd uvedených v § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. nebola v mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky namietaná a v konaní o tomto opravnom prostriedku nevyšla najavo. Dovolací súd so zreteľom na obsah mimoriadneho dovolania a tiež zákonnú povinnosť vyplývajúcu z § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p. osobitne skúmal, či účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Dôvodom, zakladajúcim prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p., je vadný postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odňala možnosť pred ním konať a uplatňovať procesné práva, ktoré sú mu priznané za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv a oprávnených záujmov.

Z obsahu mimoriadneho dovolania tiež vyplýva, že rozhodnutie o náhrade trov konania, rovnako ako rozhodnutie vo veci samej, musí byť riadne odôvodnené (určité i zrozumiteľné) a tým preskúmateľné, t.j. musí byť z neho zrejmé akými úvahami sa súd riadil pri rozhodovaní a z čoho vychádzal.

Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho procesu, jednoznačne vyplýva z ustálenej judikatúry ESĽP. Judikatúra tohto súdu teda nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A, s. 12,

§ 29; Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-B; Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

Rovnako sa Ústavný súd Slovenskej republiky vyjadril k povinnosti súdov riadne odôvodniť svoje rozhodnutie aj v náleze III. ÚS 119/03-30. Ústavný súd už vyslovil, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t.j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (napr. IV. ÚS 115/03, I. ÚS 109/09). Právo účastníka súdneho konania na riadne odôvodnenie rozhodnutia je jednoznačne takým procesným právom, ktoré mu je v občianskom súdnom konaní priznané za účelom obhájenia a ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva.

Z obsahu mimoriadneho dovolania vyplýva, že konanie má byť postihnuté vadou, ktorá spočíva v nepreskúmateľnosti dôvodov, na ktorých súd prvého stupňa založil rozhodnutie o náhrade trov konania. Úkony právnej pomoci boli vykonané za účinnosti dvoch vyhlášok o odmenách a náhradách advokátov za poskytnutie právnej pomoci; priznaná výška trov konania z matematického hľadiska nemá oporu v dôvodoch rozhodnutia; stanovenie odmeny za jeden úkon právnej pomoci vrátane režijného paušálu nezodpovedá príslušnej právnej úprave; počet úkonov právnej pomoci stanovený súdom nebol určený správne. Súd si nezadovážil do spisu znalecký posudok č. 147/2004 o cene predmetných nehnuteľností, z ktorého vychádzal pri stanovení výšky tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby.

V súlade s § 157 ods. 2 O.s.p. musí súd podať výklad opodstatnenosti, pravdivosti, zákonnosti a spravodlivosti výroku rozsudku (obdobne i pri uznesení § 167 ods. 2 O.s.p.). V odôvodnení svojho rozhodnutia sa musí vyporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť

dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom ustálení veci podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil zistený skutkový stav.

Zmyslom a účelom inštitútu náhrady trov konania pred všeobecným súdom je poskytnúť úspešnému účastníkovi náhradu tých trov konania, ktoré účelne vo vecnej a časovej súvislosti s konaním musel alebo bude musieť nepochybne zaplatiť, pričom by ich nemusel zaplatiť, ak by tu nebolo konanie pred všeobecným súdom. Výnimky z tohto pravidla musí ustanoviť zákon; tieto sa musia uplatňovať len za splnenia všetkých zákonom ustanovených podmienok a skôr reštriktívne, napr. takou výnimkou je nepriznanie náhrady trov konania podľa § 150 O.s.p. (porovnaj napr. II. ÚS 31/04).

V predmetnej veci súd prvého stupňa zastavil konanie podľa § 96 ods. 1 až 3 O.s.p. z dôvodu späťvzatia žaloby žalobcami a procesne úspešnému žalovanému priznal náhradu trov konania podľa § 142 ods. 2 vety prvej O.s.p. Vychádzajúc z jeho podania z 24. septembra 2007 (č.l. 69 a 70 spisu) dovolací súd zistil, že uplatnená náhrada trov konania pozostáva z nákladov právneho zastúpenia za 5 úkonov právnej služby (1/ prevzatie a príprava zastúpenia, 2/ podanie odvolania proti predbežnému opatreniu, 3/ zaobstaranie dokladov na S. K. v P., 4/ obstaranie listín z Národného archívu v B., 5/ porada s klientom, lustrovanie v archíve M. a iné), vychádzajúc z hodnoty veci 435 689,-- Sk stanovenej posudkom č. 147/2004, 4 x 9 150,-- Sk, 1 x 4 575,-- Sk (odvolanie proti predbežnému opatreniu) a paušál za rok 2004 5 x 143,-- Sk, spolu 41 890,-- Sk. V súvislosti s obstarávaním listín si žalovaný ďalej uplatnil výdavky „v autobuse M. - B.“ 72,-- Sk. Spolu si žalovaný uplatnil náhradu trov konania 42 042,-- Sk.

Z ustanovenia § 151 ods. 1 O.s.p. vyplýva povinnosť vyčíslenia trov konania tým účastníkom, ktorým sa ich náhrada prisudzuje. Obsah uvedenej povinnosti v prípade trov právneho zastúpenia je potrebné interpretovať minimálne tak, aby bolo zrejmé o aký druh úkonu právnej služby ide, kedy došlo k jeho vykonaniu a v akej výške sa uplatňuje (prípadne akým spôsobom došlo k stanoveniu výpočtu jeho výšky). Súd potom v dôvodoch rozhodnutia o ich náhrade uvedie, ktoré z uplatnených trov považuje za účelne vynaložené vo vecnej a časovej súvislosti s konaním a rozhodne o ich priznaní v súlade s príslušnou právnou úpravou.

Súdom prvého stupňa zvolená formulácia dôvodov rozhodnutia o náhrade trov odvolacieho konania je z dôvodu neurčitosti a neúplnosti nepreskúmateľná. Opodstatnenou je námietka v mimoriadnom dovolaní v tom, a) že prisúdená výška trov konania (42 042,-- Sk) z matematického hľadiska nemá oporu v dôvodoch rozhodnutia (42 033,-- Sk, t.j. 4 x 9 150,-- Sk, 1 x 4 718,-- Sk a 5 x 143,-- Sk), b) počet úkonov právnej služby označených súdom prvého stupňa (4 úkony právnej služby, t.j. 1/ prevzatie a príprava zastúpenia, 2/ zaobstaranie dokladov na S. K. v Pezinku, 3/ obstaranie súdnych rozhodnutí z Národného archívu v B. a 4/ podanie odvolania proti predbežnému opatreniu) nezodpovedá počtu úkonov právnej služby, z ktorých súd vypočítaval výšku odmeny právnej služby (5 úkonov právnej služby, 4 x 9 150,-- Sk a 1 x 4 718,-- Sk), c) z dôvodov rozhodnutia nie je zrejmý čas, kedy došlo k vykonaniu jednotlivých úkonov právnej služby a d) nie je zrejmé, či a v akom rozsahu možno použiť znalecký posudok č. 147/2004 založený v inom súdnom konaní (sp. zn. 20 C 64/2004) pri stanovení výšky tarifnej odmeny advokáta v tomto konaní.

Na základe uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že odôvodnenie napadnutého rozhodnutia okresného súdu nezodpovedá v plnom rozsahu požiadavke preskúmateľnosti a presvedčivosti súdnych rozhodnutí. Za dôvodnú preto možno v tejto súvislosti považovať námietku v mimoriadnom dovolaní o nepreskúmateľnosti (resp. arbitrárnosti) rozhodnutia okresného súdu pokiaľ ide o náhradu trov odvolacieho konania. Právo účastníka na to, aby mu súd riadne odôvodnil rozhodnutie, patrí k základným a neopomenuteľným procesným oprávneniam účastníka konania. Postupom okresného súdu nebolo toto právo žalobcom zachované.

So zreteľom na uvedenú vadu, ktorou odvolací súd odňal možnosť konať pred súdom účastníkom konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. je mimoriadne dovolanie opodstatnené, lebo rozhodnutie vydané v konaní postihnutom touto procesnou vadou nemôže byť považované za správne. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa zrušil vo výroku o náhrade trov odvolacieho konania a vec v rozsahu zrušenia vrátil Okresnému súdu Pezinok na ďalšie konanie (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243b ods. 1 O.s.p.).

S prihliadnutím na dôvod (tzv. zmätočnosti), pre ktorý dovolací súd zrušil rozhodnutie okresného súdu v jeho napadnutej časti, nezaoberal sa opodstatnenosťou námietky v mimoriadnom dovolaní, že konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok

nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení § 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p.) a ďalších námietok v mimoriadnom dovolaní o účelnosti uplatnených úkonov právnej služby, v stanovení výšky tarifnej odmeny i paušálu za jednotlivé úkony právnej služby v závislosti od času ich vykonania a príslušnej právnej úpravy. Uvedený nedostatok (nepreskúmateľnosť) totiž objektívne bráni tomu, aby mohol byť myšlienkový postup okresného súdu a na jeho základe prijaté právne závery podrobené dovolaciemu prieskumu z hľadiska posúdenia ich správnosti i keby (čo však neplatí pre posudzovanú vec) bolo dovolanie odôvodnené tým, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného konania a trovách konania o mimoriadnom dovolaní (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 3. februára 2010

JUDr. Vladimír Magura, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Adriána Borovská